

INDIANEN

Meer dan 4.000 vrijwilligers onder een schuilnaam

Araca staat voor Association de Recherche des Anciens Combattants Amérindiens (vereniging voor onderzoek naar indiaanse oud-strijders). In enkele jaren tijd is de in Loos-en-Gohelle gehuisveste vereniging niet meer weg te denken als het gaat om de militaire inzet van indianen uit Noord-Amerika.

Yann Castelnot, de voorzitter van de vereniging, geniet inmiddels enige naamsbekendheid bij de families van deze soldaten die in Canadese, Britse en soms Franse eenheden vochten op het Europese continent. Doelstelling: hen een waardig eerbetoon bewijzen en hun lang verzwegen deelname en opoffering eindelijk erkennen.

Op het ogenblik heeft Yann Castelnot een lijst met meer dan 4.000 namen van indianen die hebben deelgenomen aan de Eerste Wereldoorlog. Mohawks, Onondaga, Oneida, Tuscarora, Ojibweg, Cree, Algonkin, Malecite, Blood, Irokezen, Sioux, ... Ze zijn afkomstig uit talloze stammen uit Noord-Amerika. Het aantal indianen dat werkelijk naar de Pas-de-Calais is gekomen? Moeilijk om deze vraag op het ogenblik te beantwoorden. Historici en onderzoekers zijn pas een jaar of tien bezig met onderzoek op dit gebied.

Yann Castelnot is op eigen houtje aan een omvangrijke geduldklus begonnen: de indianen uit Noord-Amerika die aan de oorlog deelnamen, schreven zich meestal in onder een Engelse of Franse schuilnaam. Ze mochten officieel niet meedoen om puur politieke redenen: 'wilden' naar het front sturen was niet echt netjes. De militaire inschrijfformulieren uit 1914-1915 bevatten geen enkele aanwijzing om erachter te komen of de ingeschrevene al dan niet autochtoon was. De enige aanwijzing zou de geboorteplaats geweest kunnen zijn. Maar hiervoor moet de informatie gekruist worden met die van de families. Veel indianen van vandaag weten dat hun vader of grootvader in de oorlog gediend heeft,

maar de meesten weten niet wat er gebeurd is en wat ze meegemaakt hebben. Voor veel indianen was de dienst een bewijs van vaderlandsliefde... De indianen waardeerden Frankrijk. Frankrijk koos vaak de kant van de indianen in de strijd voor de erkenning van hun rechten, vertelt Annick Bouquet, secretaresse van de Araca. Veel indianen vertrokken ook in de hoop geld te verdienen om hun families te steunen die het van het vaak magere land in de reservaten moesten hebben. Volgens een autochtone historicus was deelname aan deze oorlog ook een middel voor de mannen om hun actieve, onontbeerlijke rol als krijger weer terug te vinden van vóór het ontstaan van de reservaten. *'Het was voor hen een gelegenheid om aan de verveling te ontsnappen'*. Ze vertrokken enthousiast, vaak met meerdere leden uit hetzelfde gezin. Volgens een bron bleven uit de stam van de Algonkin langs het Golden Lake slechts drie mannen thuis. Annick Bouquet benadrukt dat vrouwen ook vertrokken, als verpleegster of kookvrouw. De kinderen bleven bij de ouderen. Yann Castelnot constateert dat dezelfde achternaam en dezelfde woonplaats soms meerdere keren achter elkaar terugkeren op de lijsten die hij in bezit heeft. Dit bevestigt één en ander... Het is lange tijd genoeg uiterst moeilijk geweest om de kwestie van de indianen aan te boren. Ten eerste omdat de Canadese overheid, evenals de Britten, niet graag hun archieven openden. De kwestie is identiek in de Verenigde Staten, waar de toegang tot de archieven op het ogenblik echter vrijwel onmogelijk is. Daarbij komt nog dat de indianen die terugkeerden van de oorlog, net zoals hun Europese wapenbroeders, met veel moeite – dus amper – over hun oorlogservaringen spraken. Tegenwoordig worden ze meer dan ooit geconfronteerd met de kwestie van hun culturele identiteit en hun spiritualiteit. Ze zijn op zoek naar cultureel herstel en hebben een sterke behoefte om de geschiedenis van hun voorvaderen te kennen.

Yann Castelnot, die inmiddels in Canada woont, wil hen hierbij bijstaan en krijgt van hen nuttige informatie voor zijn onderzoek. En steeds komt er weer een nieuwe vriendschap bij, met momenten van gedeelde emotie.

John Lorenzotto, uit Okanagan, had een Italiaanse voorvader. Hij werd ingedeeld bij een groep soldaten die levensmiddelen naar de frontlinie vervoerde. Een bombardement op 8 september 1918 maakte een eind aan zijn leven. Zijn graf ligt op de dominiombegraafplaats tussen Cagnicourt en Hendecourt-lès-Cagnicourt.

Scherpshutters, koeriers..., angstaanjagende krijgers

YANN Castelnot doet eindelijk een vondst, na lange dwaaltochten op militaire begraafplaatsen en uren snuffelen in registers: het graf van Standing Buffalo, kleinzoon van Sioux-chef Sitting Bull - gestorven tijdens de Eerste Wereldoorlog, op de begraafplaats aan de weg naar Bucquoy, bij Ficheux.

De Amerikaanse indiaan, ver van het stereotype beeld van de Sioux – half wild met verentooi – blijft een onovertroffen krijger, met kwaliteiten waarvan het opperbevel goed gebruik wist te maken. Een indiaan kon zich geluidloos verplaatsen en werd naar de meest gevaarlijke plekken op inlichtingen uitgestuurd. Vóór een aanval ging hij het niemandsland in, soms tot achter de vijandelijke linies, om met kostbare informatie terug te keren. Hij kon uitstekend richten en werd vaak ingezet als sluips-

chutter om de vijand af te leiden. Het bekendste voorbeeld is Henri Norwest: hij schoot 115 Duitsers dood. Hij was de beste Canadese scherp- en sluipschutter, misschien wel de beste van het hele Britse leger, en zou de militaire medaille uitgereikt krijgen voor zijn verkenningswerk en zijn moedige gedrag op de heuvelrug van Vimy in 1917... ware het niet dat Norwest slachtoffer werd van een Duitse scherpshutter... Zijn lichaam rust in Warvillers in de Somme.

Er zaten veel indianen in de Canadese troepen. Mike Mountain Horse was één van hen. Hij kreeg zijn vuurdoop in Vimy en schreef later in zijn memoires: *'Tijdens een nacht bovenop die heuvel van Vimy luisterde ik samen met andere indianen naar het oorverdovende gebulder van vijandelijke bombardementen op de geallieerde linies. Ik vroeg me af waar die God toch was waar de*

Tom Longboat is misschien de meest beroemde indiaan uit de Eerste Wereldoorlog. Deze marathonkampioen werd ingezet als koerier.

blanken het steeds over hadden en tot wie we ons moesten bekeren. Waarom stond hij dit bloedbad toe? Ik heb gebeden dat hij alle naties tot rede zou brengen.' Mike Mountain Horse was samen met een paar broers in dienst gegaan, onder andere Albert. Albert nam deel aan de Tweede Slag bij Ieper en Joe raakte in 1917 gewond in Arras. Yann Castelnot noemt verder nog de voorbeelden van William Cleary, een Innu, en Joseph Roussin, een Mohawk. Beide houthakkers die dienden in het 22e Canadees-Franse bataljon en zich onderscheidten in de buurt van Lens. De één haalde twee gewonden op na terugkeer van een aanval en de ander behaalde in z'n eentje de overwinning op acht tegenstanders. Dit bevestigt de woorden van Annick Bouquet, die stelt dat de Duitsers doodsbang waren voor de indianen. Ze geeft dit weer in een wapenfeit uit de buurt van Lillers: een indiaan zou helemaal alleen al schreeuwend ten aanval zijn

getrokken naar een Duitse loopgraaf, de soldaten zouden zich onmiddellijk hebben overgegeven. Ze houdt echter een slag om de arm, het verhaal moet natuurlijk wel nagetrokken worden. De grote knelpunt is het omzetten van een verhaal in een historisch feit. Er bestaan echter Duitse notities die de indianenvrees bevestigen. Één van die verhalen betreft een indiaan die snel rent (de meeste indianen werden ingezet als koerier), vaak valt, steeds opstaat ondanks zijn verwondingen en uiteindelijk zijn aanvallers verrast. In een ander verhaal wordt een in Vimy krijgsgevangen genomen indiaan beschreven: *'Hij was kaal, op een toefje op de top van zijn kruin na. Hij had witte en rode strepen op zijn gezicht geverfd.'* Angstaanjagend, maar wat nog het meest de schrik op het lijf joeg was hun donkere blik. Die van Norwest, met ogen als blinkende zwartmarmere schijven, kon hypnotiserend, doordringend en ondoordringelijk zijn.